

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων
Εξεταζόμενο Μάθημα: **Νεοελληνική Γλώσσα – Έκθεση και Λογοτεχνία**
Ημερομηνία: Παρασκευή 29 Μαΐου 2026
Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο κείμενο 1 επισημαίνονται από ειδικούς τα οικονομικά και κοινωνικά αίτια κατίσχυσης του φαινομένου της υπογεννητικότητας. Προτάσσονται τα οικονομικά κριτήρια λόγω πληθωρισμού, εργασιακής αβεβαιότητας και απουσίας παροχής ουσιαστικής πολιτικής στήριξης της οικογένειας εν γένει και ιδίως της εργαζόμενης γυναίκας. Στους λόγους προστίθεται και η ψηφιακή εποχή η οποία οδηγεί τους νέους σε σύγχυση ταυτότητας, επενεργεί αρνητικά στις μεταξύ τους σχέσεις και στα πρότυπα που τελικά υιοθετούν με μόνη στόχευση το «φαίνεσθαι» και την επιτυχία. Άμεση απόρροια αυτών η αύξηση της μοναξιάς και η σταδιακή γήρανση του πληθυσμού.

ΘΕΜΑ Β

B1.

1 → β.

2 → β.

3 → α.

4 → α.

5 → α.

B2.α. Η τρίτη παράγραφος του κειμένου 1 αναπτύσσεται με τον τρόπο του αιτίου-αποτελέσματος. Συγκεκριμένα, αναδεικνύει τη χρήση των smartphones (έξυπνων κινητών) από τους νέους ως αίτιο καθώς, μέσα από την ανάδειξη εξιδανικευμένων μη ρεαλιστικών προτύπων («...σε πολλές χώρες...επιτυχίας») προκαλεί μη ρεαλιστικές προσδοκίες αυξάνοντας τα επίπεδα μοναξιάς και κοινωνικού αποκλεισμού («Έτσι, δημιουργούν...δυσφορίας»). Παράλληλα, άλλη μια απόρροια είναι η ενίσχυση του ιδεολογικού χάσματος ανάμεσα στα δύο φύλα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο («αλλά και...εκπαίδευσης»). Μέσα από αυτόν τον τρόπο ανάπτυξης αναδεικνύει την αρνητική επίδραση της ψηφιακής τεχνολογίας στις ανθρώπινες σχέσεις και στην έξαρση του φαινομένου της μοναξιάς.

β.

- Η διαρθρωτική λέξη «**Γιατί**» δηλώνει αιτιολόγηση, αιτιολογώντας συγκεκριμένα την διαπίστωση ότι δεν υπάρχει απόλυτος διαχωρισμός των χαρακτηριστικών της νέας γενιάς και της τρίτης ηλικίας. («Μπορούμε... ηλικίας»)
- Η διαρθρωτική λέξη «**λοιπόν**» δηλώνει συμπέρασμα. Ο δοκιμογράφος στηριζόμενος στις διαπιστώσεις ότι οι δύο γενιές δεν χαρακτηρίζονται απόλυτα από χαρακτηριστικά που στερεοτυπικά τους αποδίδονται καταλήγει στο συμπέρασμα ότι και οι δύο γενιές είναι απαραίτητες για την κοινωνία και εύχεται να κυριαρχεί μόνο ο ηλικιακός διαχωρισμός.

B3. Το **ασύνδετο σχήμα** στην εναρκτήρια περίοδο του Κειμένου 2 («αγαπούν τις μεγάλες καινοτομίες, απαιτούν ριζικές λύσεις, δεν δέχονται συμβιβασμούς») πυκνώνει τα αντικομφορμιστικά χαρακτηριστικά της νεότητας επιτονίζοντας τη χάρη τους. Ο λόγος κοφτός και

ρέων ενισχύει την πληροφοριακότητα του δοκιμίου, ενώ παράλληλα ευαισθητοποιεί τον αναγνώστη σχετικά με την προνομακή φύση της νεότητας.

Η χρήση **α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου** (Μπορούμε/προσδιορίζουμε) γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ του πομπού και δέκτη, καθώς ο δοκιμογράφος εκτιμά ότι ο αναγνώστης υιοθετεί αυτή την αντίληψη (δυνατότητα) για την έλλειψη απόλυτων ορίων ανάμεσα στα χαρακτηριστικά των δύο γενεών. Ο λόγος αποκτά επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα και βιωματικότητα μετριάζοντας τον σοβαρό τόνο του αποδεικτικού δοκιμίου.

Η χρήση **συνυποδήλωσης/μεταφορικού λόγου** αναδεικνύει με παραστατικό και εικονοπλαστικό τρόπο την ορμητικότητα και την νεωτερικότητα της νέας γενιάς, καθώς κινητοποιεί τη φαντασία του αναγνώστη και τον "μεταφέρει" στον δυναμικό χώρο της νεότητας. Ο δέκτης προσεγγίζεται συναισθηματικά και γίνεται συμμετοχος του προβληματισμού και της έμμεσης αποδοκμασίας του δοκιμογράφου για μια "νεοκεντρική" κοινωνία που αφηφά την συνεισφορά της τρίτης ηλικίας.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Στο ποίημα του Εμπειρικού το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει τον άνθρωπο να νικήσει τη θλίψη και να στραφεί με θάρρος και ελευθερία προς τη ζωή και τη χαρά. Με τον εμφιατικό μονολεκτικό στίχο «αρκεί» εξαρχής προϊδεάζει για την απλότητα των συμβουλών και προτροπών του. Σε ένα κλίμα επιθετικό και με προστακτική έγκλιση προτρέπει για αντίσταση απέναντι σε ό,τι βαραίνει τον άνθρωπο και καλεί σε μία πράξη και μάχη (Χτύπα τη θλίψη καταγής/ Πρέπει να πολεμήσης να χαρής), για να εξασφαλιστεί η χαρά (να χαρής/ και ακόμα να χαρής)^[1], η οποία εδώ δεν εκλαμβάνεται ως μια παθητική κατάσταση. Μέσω της αντίθεσης (ξύδι- μέλι) και της αποστροφής εις εαυτόν και στον αναγνώστη (τώρα σου πρέπει) συμβουλεύει να αποφευχθούν η πίκρα, η ενοχή και η κακία (ξύδι) είτε είναι εξωγενώς είτε υπαρξιακά προερχόμενες και να επιλεχθεί η γλύκα (μέλι) και να προτιμηθεί η ανάλαφρη απόλαυση της ζωής. Συνεχίζοντας το ποιητικό υποκείμενο την απλότητα της παραίνεσής του (ορθό-κοφτό) νουθετεί τον δέκτη να ακούσει το φυσικό κάλεσμα, να απελευθερωθεί επιτακτικά – δεοντική διατύπωση – από συμβατικές δεσμεύσεις (πρέπει να γυμνωθείς), επιστρέφοντας στην ουσία της ύπαρξης, στη φύση (να ανασάνης μπροστά στον ήλιο), στην επιθυμία (πρέπει να νιώσης όλες τις ηδονές που σε τραβάνε). Προϋποτίθεται, βέβαια, ο άνθρωπος, για να απελευθερωθεί εσωτερικά, να αφηθεί στο ένστικτο της ζωής και να αρθεί σε ανώτερο επίπεδο από αυτό του ορμέμφυτου και ακατέργαστου της ψυχής (οίστρος του βαρβάρου). Έτσι, θα «βγει στον δρόμο», θα βρει τον προσανατολισμό του. Κλιμακωτά και λακωνικά καταλήγει στο επιστέγασμα της προτροπής του. Ο άνθρωπος διασφαλίζεται μέσω του θάρρους, της αυτοπεποίθησης και της αισιοδοξίας (μη φοβηθείς το πάτημά σου).

Ως νέος νιώθω πως το κάλεσμα του ποιητικού υποκειμένου με αγγίζει άμεσα, γιατί συχνά έρχομαι κι εγώ αντιμέτωπος με άγχος, ανασφάλειες και φόβο για το μέλλον. Τα λόγια του με κάνουν να σκέφτομαι πως, όσο δύσκολα κι αν είναι κάποια πράγματα, δεν πρέπει να αφήνω τη θλίψη ή την απογοήτευση να με κρατούν πίσω. Αντίθετα, χρειάζεται να βρίσκω τη δύναμη να προχωρώ, να χαίρομαι τις μικρές στιγμές της ζωής και να εμπιστεύομαι περισσότερο τον εαυτό μου.

[1] επανάληψη

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.

[Τίτλος]

Μαζί στη μοναξιά

Εναλλακτικά

Η μοναξιά δεν έχει ηλικία

Διαγενεακή επαφή...ως αντίδοτο στη μοναξιά!

[Πρόλογος]

Τα πορίσματα πρόσφατης έρευνας καταδεικνύουν ότι σε δεκάδες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, το δημογραφικό πρόβλημα καθίσταται εφιαλτικό σε παγκόσμια κλίμακα και η ταυτόχρονη βίωση της μοναξιάς ταλανίζει τους περισσότερους ηλικιωμένους. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να ερευνήσουμε τους λόγους όξυνσης του φαινομένου και να ανιχνεύσουμε τρόπους που εμείς οι νέοι καλούμαστε να έρθουμε σε ουσιαστική επαφή με τους ηλικιωμένους.

[Κυρίως Θέμα]

[α' ζητούμενο]

- Το πρόβλημα της αύξησης των επιπέδων της μοναξιάς ενισχύεται από τη σύγχρονη κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα. Συγκεκριμένα, η οικονομική αστάθεια και ο τρόπος που η Τ.Ν. μετασχηματίζει τις κοινωνίες προκαλεί αίσθημα φόβου και ανασφάλειας, συναισθήματα που ο άνθρωπος εσωτερικεύει οδηγούμενος σε εσωστρέφεια.
- Στο πλαίσιο αυτό η κλιματική αλλαγή, η παγκόσμια πολιτική αστάθεια, το ενδεχόμενο πολεμικών συγκρούσεων ενισχύει το αίσθημα της ανασφάλειας και κατ' επέκταση το φόβο ουσιαστικής διαπροσωπικής σύνδεσης.
- Παράλληλα, η χρήση των smartphones, ο εθισμός στην αναζήτηση ψυχαγωγικού και πληροφοριακού περιεχομένου, αλλά και η ανάδειξη των εξιδανικευμένων μη ρεαλιστικών προτύπων που κυριαρχούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προκαλεί ουτοπικές προσδοκίες οδηγώντας αναπόφευκτα στο αίσθημα της ματαιώσης και στην κοινωνική απομόνωση.
- Από τη μοναξιά πλήττεται ιδιαίτερα η τρίτη ηλικία λόγω απώλειας των αγαπημένων προσώπων και πρακτικών δυσκολιών (υγείας, μετακίνησης, διάθεσης) που δεν επιτρέπουν την κοινωνικοποίηση. Υπό το πρίσμα αυτό καλούμαστε ως νέοι να ανιχνεύσουμε τρόπους θεραπείας της ανθρώπινης μοναξιάς.

[β' ζητούμενο]

- Οι νέοι θα μπορούσαν να συνεργαστούν αρμονικά με τους ηλικιωμένους ώστε να συνυπάρξουν αρμονικά και να ωφεληθούν αμφότεροι.
- Πιο συγκεκριμένα ο δημιουργικός ελεύθερος χρόνος είναι μια καλή ευκαιρία για αλληλεπίδραση και ψυχαγωγία. Ο περίπατος στη φύση προσφέρει διέξοδο από τον κλοιό της μοναξιάς και την απομόνωση του σπιτιού. Οι νέοι μπορούν να γίνουν τα μάτια και τα αυτιά των ηλικιωμένων και οι ηλικιωμένοι πηγή γνώσης για τη φύση που οι νέοι στερούνται ζώντας στην πόλη.
- Η συνεργασία σε απλές καθημερινές εργασίες είναι ευκαιρία οι δύο γενεές να έρθουν σε επαφή και να εκτιμήσουν η μια την άλλη. Οι νέοι μπορούν να συμβάλουν στον ψηφιακό εγγραμματισμό των ηλικιωμένων, αλλά και οι ηλικιωμένοι να προσφέρουν πολύτιμη πείρα και σοφία ζωής, σε οικογενειακά τραπέζια συναθροίσεις και εορταστικές εκδηλώσεις. Έτσι

προωθείται η κοινωνική επαφή και καλλιεργούνται συναισθήματα εμπιστοσύνης, εκτίμησης και σεβασμού ως αντίδοτο στην μοναξιά.

- Η δυναμική σχέση νέων και ηλικιωμένων μπορεί να αναπτυχθεί με την συνδρομή των τοπικών κοινοτήτων, των δημόσιων δομών και των σχολείων στο πλαίσιο δράσεων διαγενεακής επαφής. Εκεί οι έφηβοι και οι νέοι κάθε ηλικίας μπορούν να παίξουν ομαδικά ή επιτραπέζια παιχνίδια, να παρακολουθήσουν κινηματογραφικές ταινίες, να χορέψουν, να τραγουδήσουν, να αναβιώσουν ήθη, έθιμα και παραδόσεις. Οι ηλικιωμένοι να γίνουν παιδιά και τα παιδιά να εκτιμήσουν την ύπαρξη των ηλικιωμένων. Γιατί ο κόσμος θα ήταν μονότονος χωρίς παιδιά και απάνθρωπος χωρίς τους ηλικιωμένους.

[Επίλογος]

Ίσως οι ηλικιωμένοι και οι ευπαθείς ομάδες εν γένει να μας έχουν ανάγκη τώρα περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Εντούτοις, δεν χρειάζεται να φτάνουμε στο σημείο να βιώνουμε κρίση μοναξιάς για να συνειδητοποιούμε ότι την αγάπη μας προς αυτά τα άτομα πρέπει να τη δείχνουμε πιο συχνά. Η ατομική και συλλογική ευθύνη είναι κάτι που πρέπει να μας συνοδεύει ως χαρακτηριστικό σε κάθε εποχή ανεξαρτήτως συγκυριών. Οι γιαγιάδες και οι παπούδες μας, οι ευπαθείς ομάδες είναι η οικογένειά μας. Οφείλουμε να τους δείχνουμε ότι είμαστε δίπλα τους και τους στηρίζουμε, αφού η παρέα και η συντροφικότητά μας είναι για εκείνους ένα αντίδοτο στη μοναξιά τους και για εμάς πηγή σοφίας και εμπειριών. Ίσως έτσι αποφύγουμε «τα γεράματα της μικρής ηλικίας και τα νιάτα της μεγάλης ηλικίας».